

PATVIRTINTA

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro
direktoriaus 2021 m. birželio 11 d.
įsakymu Nr. CV-1-109

LIETUVOS AGRARINIŲ IR MIŠKŲ MOKSLŲ CENTRO DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA ASMENIMS, DIRBANTIEMS SU CHEMINĖMIS MEDŽIAGOMIS NR. 18

1. BENDROJI DALIS

1.1. Dirbti su cheminėmis medžiagomis gali asmuo, ne jaunesnis kaip 18 metų (toliau vadinama — darbuotojas), nustatyta tvarka priimtas į darbą, išklauses įvadinį darbuotojo saugos ir sveikatos, įvadinį priešgaisrinės saugos instruktavimą bei pirminį instruktavimą darbo vietoje, pasirašius instruktavimų registracijos žurnaluose. Asmuo turi būti patikrinęs sveikatą ir turėti asmens medicininę knygelę (apsk. F.048/a).

1.2. Darbuotojas turi laikytis vidaus darbo tvarkos taisyklių, saugoti savo ir nekenkti kitų darbuotojų sveikatai, nedirbti su techniškai netvarkingomis darbo priemonėmis, atlikti tik paskirtą darbą, neleisti dirbti pašaliniams asmenims, žinoti ir vykdyti šios instrukcijos reikalavimus.

1.3. Negalima dirbti neblaiviam ar apsvaigusiam nuo narkotikų, kitų toksinių medžiagų, sergant, vartojant stiprius raminamuosius vaistus. Pastebėjus neblaivų darbuotoją privalu nedelsiant pranešti padalinio vadovui ir imtis visų priemonių nelaimei užkirsti.

1.4. Darbuotojas privalo laikytis asmens higienos: dirbti tik su švariais ir tvarkingais darbo drabužiais, prieš darbą ir po darbo plauti rankas šiltu vandeniu su muilu, jeigu reikia — pareikalauti iš padalinio vadovo ir naudoti dezinfekuojančias priemones.

1.5. Apie darbo metu gautas traumas ar pastebėjus kito darbuotojo traumavimą, kitus su darbu susijusius sveikatos sutrikimus, būtina nedelsiant pranešti padalinio vadovui ar jį pavaduojančiam asmeniui ir direktoriui, asmenims atsakingiems už darbo saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai.

2. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

2.1. Galimi pavojingi ir kenksmingi veiksniai:

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
 Cheminės medžiagos (klėjai, valymo, dezinfekavimo ir kt. priemonės)	Galimi apsinuodijimai, neigiamas poveikis kvėpavimo takams, gleivinės nudegimai, alerginės reakcijos.	Vadovautis saugos duomenų lapuose, lydraščiuose, etiketėse nurodytais reikalavimais bei nurodytomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis. Chemines medžiagas laikyti tik tam skirtoje, markiruotoje taroje. Chemines medžiagas draudžiama uostyti, ragauti. Jeigu oro užterštumas viršija leistiną normą ir jo sumažinti negalima, reikia dėvėti tinkamai priderintą respiratorių, apsauginius akinius.

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
 Elektros srovės poveikis	Galimos traumos, širdies darbo sutrikimas, mirtis.	Pačiam neremontuoti elektrinių įrenginių. Esant įrenginių ar įrangos gedimui pranešti tiesioginiam vadovui.
 Įrenginių ir įrankių eksploatavimo reikalavimų nesilaikymas	Galimos traumos.	Vizualiai įsitikinti įrenginių ir įrankių tvarkingumu, nedirbti su netvarkingais įrankiais ir įrenginiais, juos naudoti pagal paskirtį ir laikantis jų eksploatavimo reikalavimų.
Nepakankamas darbo vietos apšvietimas	Didėja akių nuovargis, regos susilpnėjimas, galimos darbo klaidos.	Jeigu bendras apšvietumas yra mažesnis už nurodytą teisės aktuose, naudoti kilnojamus šviestuvus.
 Paslydimas, pargriuvimas	Galimos įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, raumenų sistemos sužalojimai.	Dėl darbo specifikos grindys darbo vietoje būna šlapios ir slidžios, todėl būtina dėvėti apsaugančią nuo paslydimo avalynę. Būti atsargiems esant slidžioms grindims, atkreipti dėmesį į ženklus „ Atsargiai slidu “.
 Darbo vietos ir praėjimo kelių užkrovimas, užgriozdinimas daiktais	Galimi įvairūs sužeidimai.	Palaikyti tvarką darbo vietoje, neužgriozdinti daiktais, kroviniais, įranga. Siekiant išvengti užkliuvimo, kliūtis reikia pašalinti.
Netinkamas mikroklimatas (temperatūra, drėgmė, ventiliacija ir t.t.)	Galimi įvairūs susirgimai.	Apsirengti tinkamus šioms sąlygoms darbo rūbus, avalynę.
Slėgis technologinėje sistemoje	Galimi įvairūs sužeidimai	Nuolat tikrinti sujungimų sandarumą ir patikimumą.
 Krentantys daiktai, medžiagos	Galimi galvos, galūnių sužalojimai.	Daiktus, įrankius, priemones darbo vietoje sudėti taip, kad jie negalėtų nukristi.
Fizinė perkrova	Galimos traumos, raumenų patempimai	Nekelti vienam daiktų, krovinų, viršijančių leistiną krovinio kėlimo normą. Leidžiama nepavojinga vienkartinė keliamo ir pernešamo krovinio masė kartu dirbant kitą darbą ne daugiau kaip: vyrams - iki 30 kg; moterims - iki 10 kg. Jeigu svoris yra didesnis, kelti dviese.

2.3. Cheminių medžiagų žymėjimas:

Simbolis	Reikšmė	Priedas
	Ūmus toksiškumas	Pavojus
	Pasižymi mutageniniu, toksiniu ir jautrinančiu poveikiu	Pavojus/atsargiai
	Pasižymi dirginančiu, jautrinančiu ir toksiniu poveikiu	Pavojus/dėmesio
	Korozinės medžiagos	Pavojus

	Degios medžiagos	Pavojus/ atsargiai
	Oksiduojančios medžiagos	Pavojus
	Keliančios pavojų aplinkai medžiagos	Atsargiai

2.4. Dirbti su cheminėmis medžiagomis leidžiama ne ilgiau kaip 6 val., o su toksiškomis ar labai toksiškomis medžiagomis — 4 val. per dieną.

2.5. Dirbant prie augalų apsaugos mašinų turi būti ne mažesnės kaip 5 litrų talpos bakeliai švaraus vandens rankoms plauti.

2.6. Skleidžiant trupintas klintis ir birias mineralines trąšas diskiniiais bestuvais, negalima būti arčiau kaip 25 m nuo dirbančio bertuvo, nes gali sužeisti stambesnėmis išberiamų medžiagų dalelėmis.

2.7. Darbuotojas privalo:

2.7.1 nepradėti dirbti be asmeninių apsauginių priemonių (chalatai, apsauginiai akiniai, pirštinės, respiratoriai ir kt.), kaip to reikalauja saugos darbe norminiai aktai, naudoti jas viso darbo proceso metu. Nevalgyti, negerti, nerūkyti darbo vietoje.

2.7.2 rūpestingai prižiūrėti ir naudoti pagal paskirtį asmenines apsaugines priemones, laiku pranešti darbdaviui ar jo įgaliotam asmeniui apie jų susidėvėjimą, užterštumą, netinkamumą naudoti ir apie tai, kad baigiasi jų naudojimo terminas;

2.7.3 darbo įstatymo nustatyta tvarka atlyginti nuostolius, jeigu asmeninė apsauginė priemonė dėl darbuotojo kaltės dingo arba buvo sugadinta.

2.8. Atsižvelgiant į atliekamą darbą pobūdį ir naudojamų medžiagų savybes ar jeigu asmeninė apsauginė priemonė susidėvėjo ar kitaip tapo netinkama naudoti, darbuotojui nemokamai turi būti išduodamos naujos ar papildomos priemonės.

3. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIES DARBO PRADŽIĄ

3.1. Prieš pradėdant dirbti su cheminėmis medžiagomis, darbuotojas privalo susipažinti su jų saugos duomenų lapais.

3.2. Prieš darbą darbuotojas turi tvarkingai apsirengti darbo rūbus, užsidėti asmenines apsaugines darbo priemones. Darbo drabužiai turi būti tvarkingi ir užsagstyti. Su darbo drabužiais negalima eiti į patalpas, nesusijusias su atliekamais darbais.

3.3. Apžiūrėti darbo vietą, pašalinti iš jos visus nereikalingus darbui trukdančius daiktus.

3.4. Įsitikinti, ar darbo vietoje yra visos darbui reikalingos medžiagos, indai ir kitos priemonės. Pastebėjus prietaisų gedimus ar priemonių netinkamumą naudojimui, apie tai pranešti laboratorijos vedėjui ar jį pavaduojančiam darbuotojui.

3.5. Reagentus, indus, prietaisus bei kitus įrengimus naudoti tik pagal paskirtį, tausoti juos.

4. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

4.1. Darbuotojas turi dirbti laikydamasis padalinio vadovo ar jį pavaduojančio asmens nurodymų, atlikti tik pavestus darbus ir užduotis, neužsiimti pašaliniais, su darbu nesusijusiais darbais. Nepalikti darbo vietos be padalinio vadovo ar jį pavaduojančio asmens žinios.

4.2. Darbo vietą būtina išlaikyti švarią, tvarkingą, neužkrauti praėjimo darbu nereikalingais daiktais.

4.3. Darbui reikalingos priemonės ir reagentai yra laikomi darbo vietoje, agresyvios medžiagos — traukos spintoje. Negalima jų nešioti iš vienos vietos į kitą.

4.4. Greitai gendantys reagentai laikomi šaldytuvuose, draudžiama juos laikyti darbo vietoje, išskyrus tuos atvejus, kai paimtas nedidelis reagento kiekis, kuris bus sunaudotas darbo eigoje, arba reagentų laikymui darbo vietoje sudaromos atitinkamos sąlygos (ledo vonia). Panaudojus greitai gendančius reagentus, reikia kuo skubiau juos padėti atgal į šaldytuvą.

4.5. Atsargiai elgtis su indais, aparatais bei įrengimais, iškilus prietaiso veikimo neaiškumams, jį išjungti ir kviešti specialistus (techninę aptarnavimo grupę) arba informuoti padalinio vadovą.

4.6. Darbus su agresyviomis, degiomis, sprogstančiomis, nuodingomis medžiagomis atlikti veikiančioje traukos spintoje ir kuo toliau nuo veikiančių kaitinimo prietaisų. Draudžiama dirbti minėtomis medžiagomis, esant išjungtai ar sugedus traukos spintai.

4.7. Reagentų naudojimas:

4.7.1 Reagentus reikia naudoti taupiai. Negalima: reagentų užteršti, sumaišyti indų kamščių, perteklių pilti atgal į indą. Kiekvieną reagentą sveriant, naudoti atskirą mentebę.

4.7.2 Matuoti reagentus galima tik švariais indais. Jei tuo pačiu indu reikia pamatuoti kelių skysčių tūrį — po kiekvieno matavimo jį būtina gerai išplauti.

4.7.3 Pilant skysčius iš indo, reikia etiketę pakreipti į viršų, kad išsiliejęs skystis nesugadintų etiketės. Pilti toliau nuo savęs ir kitų asmenų, nes galima apsilieti.

4.7.4 Skiedžiant koncentruotą rūgštį (ypač sieros), reikia maža srovele rūgštį pilti į vandenį, o ne atvirkščiai.

4.7.5 Agresyvių (koncentruotos rūgštys, šarmai) bei lakių (amoniakas) medžiagų negalima matuoti pipetėmis. Jų matavimui būtina naudoti cilindrus, automatines pipetes arba stiklines pipetes su specialiai tam skirta kriaušė.

4.7.6 Kieti šarmai ir fenolis smulkinami tik užsidėjus papildomas apsaugos priemonės - apsauginius akinius, pirštines.

4.7.7 Rūgščių tirpalus neutralizuojant šarmais arba atvirkščiai, dirbti labai atsargiai, nes tirpalas šyla ir gali užvirti bei ištikšti. Indą laikyti toliau nuo savęs, aplinkinių ir laboratorinių prietaisų, medžiagas pilti pamažu, nedideliais kiekiais.

4.7.8 Maišant, pilant ir šildant skysčius, negalima lenktis prie indo, nes skysčio lašeliai gali aptaškyti veidą. Indą laikyti toliau nuo savęs ir aplinkinių. Nepalikti šildomų skysčių be priežiūros.

4.7.9 Lakias medžiagas uostyti ne tiesiogiai iš indo, bet rankos mostu pakreipiant orą į save.

4.7.10 Norint sumaišyti tirpalą, indą atsargiai supurtyti, bet nevartyti.

4.8. Negalima: savavališkai remontuoti sugedusių elektros prietaisų, įrenginių, bei kitų darbo įrankių, liestis prie elektros paskirstymo blokų. Apie gedimus būtina pranešti laboratorijos vedėjui ar jį pavaduojančiam asmeniui.

4.9. Nepalikti be priežiūros įjungtų įrenginių ar elektros prietaisų bei naudoti juos patalpų šildymui.

4.10. Negalima šildyti bei šaldyti matavimo indus, pilti į juos karštus skysčius, vykdyti chemines reakcijas.

4.11. Panaudotus indus (vengiant jų kaupimosi darbo vietoje) reikia kuo skubiau sudėti į plovimui skirta talpą. Prieš tai būtina išpilti iš indo reagentų likučius ir kelis kartus praskalauti indą vandentiekio vandeniu.

5. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

5.1. Sutrikus įrenginių, kuriais dirbama, darbo režimui arba įvykus avarijai, būtina darbus nedelsiant nutraukti, perspėti dirbančius darbuotojus apie galimą grėsmę, pagal savo kompetenciją imtis priemonių rizikai pašalinti (elektros įrenginius atjungti nuo maitinimo šaltinio), nedelsiant pranešti apie susidariusią situaciją padalinio vadovui, asmenims atsakingiems už darbuotojų saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistams.

5.2. Darbuotojas, matęs nelaimingą atsitikimą darbe arba jo padarinius, privalo apie nelaimingą atsitikimą darbe nedelsdamas pranešti padalinio vadovui arba direktoriui, asmenims atsakingiems už darbuotojų saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistams, suteikti nekentėjusiam pirmąją medicinos pagalbą, prireikus iškviesti gydytoją tel. 112.

5.3. Apie nelaimingą atsitikimą darbe, įvykusį profesinio mokymo įstaigos moksleiviui, aukštesniosios arba aukštosios mokyklos studentui per jų praktiką Centre, direktorius arba Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistai privalo nedelsdami pranešti mokymo įstaigai, kurios atstovas turi teisę dalyvauti tiriant nelaimingą atsitikimą darbe.

5.4. Darbo vieta ir įrenginiai, kur įvyko nelaimingas atsitikimas, turi būti išsaugoti tokie, kokie buvo nelaimingo atsitikimo metu. Būtinai pakeitimai gali būti daromi, jeigu jų nepadarius kiltų pavojus aplinkinių sveikatai ir gyvybei, tačiau visa tai turi būti įforminta raštu, pagal galimybes nufotografuota ar nufilmuota.

5.5. Pastebėjus veikiamą elektros srovės darbuotoją, reikia nedelsiant jį atitraukti nuo srovės šaltinio saugiu būdu, užtikrinant jo apsaugą nuo susižalojimo krentant, arba išjungti įtampą artimiausiu jungikliu. Jeigu būtina, kol atvyks greitoji pagalba, nekentėjusiam reikia daryti dirbtinį kvėpavimą ir išorinį širdies masažą.

5.6. Pastebėjus gaisrą, nedelsiant pranešti ugniagesiams telefonu tel. 112, iškviesti į gaisravietę vadovaujančius darbuotojus, asmenis atsakingus už darbuotojų saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padalinyje, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos specialistus ir gesinti gaisro židinių turimomis gesinimo priemonėmis.

5.7. Užsidegusius elektros įrenginius pirmiausia reikia atjungti nuo srovės šaltinio, tada gesinti angliarūgštės gesintuvais, pakabintais Centro koridoriuose, išlaikant ne mažesnę kaip vieno metro atstumą nuo gesintuvo antgalio iki įrenginių su įtampa. Apie įvykį būtina nedelsiant pranešti Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai. Esant reikalui, pranešti ugniagesiams tel. 112.

5.8. Anglies dvideginio gesintuvas naudojamas gesinti kietoms ir skystoms medžiagoms, o taip pat elektros laidams, kuriais teka elektros srovė. Negalima gesinti medžiagų, kurios dega be oro.

5.9. Smėlis naudojamas gesinti nedidelius gaisro židinius tais atvejais, kai negalima naudoti vandens.

5.10. Užsidegus alkoholiui, benzolui, toluolui ar kitiems lengvesniems už vandenį skysčiams, gesinti smėliu arba medžiaginiu skuduru, bet ne vandeniu.

5.11. Užsidegę drabužiai gesinami susukant juos į antklodę arba gumulą.

5.12. Nelaimingu atsitikimu kelyje į darbą ir iš darbo laikomas tik toks nelaimingas atsitikimas, kuris įvyko po darbo ar prieš darbo pradžią tiesioginiame kelyje tarp darbuotojo namų ir Centro. Apie tokį įvykį darbuotojas privalo kaip įmanoma greičiau informuoti savo tiesioginį vadovą, asmenis atsakingus už darbuotojų saugą ir sveikatą padalinyje, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybą.

6. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

6.1. Baigęs darbą darbuotojas sutvarko patalpas, išjungia visus elektrinius prietaisus, patikrina ar užsukti vandentiekio čiaupai.

6.2. Sutvarko patalpas, išskalauja naudotus indus ir sudeda juos į plovimui skirtą talpą. Sustato reagentus į jiems skirtas vietas. Ant patalpų šildymo sistemos nepalieka skudurų ar kitų degių medžiagų.

6.3. Padeda asmenines apsaugos priemones, darbo rūbus į jiems skirtą vietą (spintą).

6.4. Nusiplauna rankas šiltu vandeniu su muilu.

6.5. Apžiūri patalpas ir įsitikinęs, jog nesusidarys sąlygos kilti gaisrui, išjungia patalpos apšvietimą ir užrakinti patalpos duris.

Instrukciją parengė:

Darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos vadovas

Audrius Sasnauskas